

Amerikanska lojalitets- aktioner inför vetenskapen

Delstater och kommuner

Efter första världskriget, liksom under flera tidigare krisperioder, genomfördes i USA, huvudsakligen i delstaterna, en rad lagstiftningsåtgärder mot subversiv eller statsfientlig propaganda och verksamhet. Motiven för denna våg av långtgående aktioner var huvudsakligen två: kommunismens seger i Ryssland och den ökade kommunistiska agitationen i anslutning härtill samt, mera direkt, den ofta med sabotage och våldsdåd arbetande anarkosyndikalistiska organisationen IWW (Industrial Workers of the World). I flertalet delstater antogs nästan samtidigt lagar som förbjöd propaganda av den art som bedrevs av IWW, man påbjöd avläggandet av särskilda lojalitetseder och föranställda speciella undersökningar; i 32 stater beslöts, för att ta ett exempel som visar det extrema i åtgärderna, förbud mot offentligt uppvisande av röda fanor.

Motsvarande lagar och åtgärder efter det andra världskriget, särskilt efter den kommunistiska erövringen av Tjeckoslovakien, är utomordentligt skiftande och till dels ytterligt drastiska. I omkring femton stater är personer som kan antas stå i beroende av en främmande stat (alltså kommunister) berövade rösträtten. I ett antal stater och städer har beslutats lojalitetslagar som syftar att avlägsna subversiva personer från statliga — stundom också vissa privata — tjänster; subversiv är i princip sådan verksamhet som avser att med illegala medel förändra styrelseskicket, men ofta kan medlemskap i misstänkta föreningar eller rent av nära förbindelse med misstänkta personer vara tillräckligt bevis för att vederbörande är subversiv. Vidare har särskilda undersökningskommissioner tillsatts för att utröna om kommunister eller subversiva är verksamma inom förvaltningen och alldeles särskilt inom den lägre och högre undervisningen. Lojalitets-

eder har avkrävts skilda grupper, såsom universitetslärare. Straffbestämmelserna har skärpts och brottskategorierna har vidgats. I Michigan, för att nämna ett extremt fall, kan ett subversivt uttalande leda till livstids fängelse, och en särskild poliskår sysslar med letandet efter subversiva.

Här blott några exempel, som ingående behandlats i professorerna Chamberlains och Gellborns väldokumenterade arbeten ("Loyalty and Legislative Action" och "The States and Subversion"). I Illinois tillsattes år 1949 en kommission för "att undersöka all verksamhet bedriven av personer, föreningar, grupper... som misstänkes syfta till omstörtning av Förenta staternas eller staten Illinois styrelse". Kommissionen sysslade särskilt med Chicago-universitetet; en rad professorer blev i detalj utfrågade, men inga kommunister påträffades. Belysande utdrag ur de offentliga förhören publiceras i Gellborns bok; inom undersökningskommissionen reagerade man bland annat emot att en kräfterforskare som misstänktes för kommunism stod kvar i universitetskatalogen som "professor emeritus", och universitetskansler Hutchins — jämte professor Urey energisk motståndare till "häxjakten" — hade mycken möda att förklara att beteckningen professor emeritus inte kunde undanröjas, lika litet som en expresident i USA kunde upphöra att vara expresident. — I staten New York har enligt Feinberglagen av år 1949 lärarkåren systematiskt genomgått, och ett antal avskedanden har skett på grunder som även enligt lagens vaga bestämmelse mot subversiv verksamhet ter sig högst tvivelaktiga. — I staten Maryland har en lojalitetskommission med ytterst vid fullmakt varit verksam under årtal praktiskt taget utan resultat. — I Birmingham, Alabama, och Macon, Georgia, har påbjudits att alla kommunister måste lämna staden inom 48 timmar; efter denna tid är de hemfallna till straff. — Aktionerna vid Californias och Washingtons statsuniversitet har tidigare skildrats i denna tidning.

Exemplen skulle kunna mångfaldigas. Av särskilt intresse är emellertid de kritiska anmärkningar som de refererade amerikanska forskarna riktar mot de använda meto-

derna — bortsett från principfrågan om det rättfärdiga eller tjänliga i själva målsättningen. Det direkta resultatet av aktionerna är mycket begränsat, påpekar man; sannolikt vinnes inte heller vad som åsyftas, ty kommunisterna generar sig inte för att avlägga lojalitetseder eller ge falska upplysningar. Rädsla, oro och servilitet uppammas inom vida kretsar, inte minst bland de intellektuella, vilkas sociala roll främst är att utöva en öppen kritik och att tänka utan sneglingar mot makten. Ingen skillnad göres mellan den subversiva åskådningen och möjligheten eller viljan att som tjänsteman eller lärare propagera denna åskådning. Då kommissioner tillsätts för att undersöka subversiva tendenser blir deras ambition att finna dylika tendenser; häxjakten blir en plattform för karriärlystna politiker, som, om de inte finner något påtagligt, nöjer sig med sensationella och obestyrkta anklagelser. En kategori av specialister på hets och misstänkliggörande har utbildats, som i sin strävan att vinna sysselsättning och nytt byte hemsöker den ena staten efter den andra; före detta kommunister intar en stor plats inom detta gäng av fanatiker och lymlar.

En bred opinion har sannolikt med sympati eller tolerant likgiltighet betraktat denna verksamhet. Att sympatin varit stor framgår av att krav på ingripanden och undersökningar ofta framstått som en tillgång i valpropagandan. Bland de påtryckningsgrupper som eggat och understött trafiken finner man allmänt välsinnade organisationer: religiösa samfund, veteranföreningar, handelskamrar, lunchklubbar. Pressen och partierna har ofta vikt för trycket eller rent av tagit initiativet. Det bör dock understrykas att den kanske mest effektiva kritiken kommit från stora och självständiga tidningar, såsom Times och Herald Tribune i New York.

De vetenskapliga arbeten som här berörts behandlar inte den sista fasen av den stora lojalitets- eller utrensningsskampanjen. McCarthy och hans hetsjakt är alltså inte tecknade i dessa böcker. Det kan diskuteras vad denna fas på lång sikt har för konsekvenser. Många tecken tyder på att McCarthy genom sin gemenhet och sina överdrifter framkallat en opposition som skall lyckas slå tillbaka dessa angrepp mot de bästa traditionerna i amerikanskt samhällsliv.